

Nr 33.

Av herr **Ekman, Karl Johan**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om nyttjanderätt till gravplats m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 24 med förslag till lag om nyttjanderätt till gravplats samt lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 § och 2 kap. 43 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907 får undertecknad vördsamt anföra följande:

Det förstnämnda lagförslaget utgår ifrån, att rätten till gravplats är av privaträttslig natur och då närmast att betrakta såsom nyttjanderätt av samma art som nyttjanderätt, om vilken förmäles i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

I motsatts till vad i lagförslaget gjorts gällande är jag av den uppfattning, att bestämmelserna rörande rätt till gravplats icke tillhöra privaträttens område och sålunda icke på något sätt beröras av nyttjanderättslagens stadganden, utan att de äro av offentligt-rättslig karaktär och i sin helhet tillhöra kyrkorätten.

Av stadgandena i lagen om jordfästning den 25 maj 1894 framgår, att det åligger församlingen att anordna begravningsplats, där de avlidna skola jordas. Gravplats tillkommer där en var inom församlingen avliden, vare sig enskild gravplats förvärvats eller ej. Rätten att pryda och vårda graven tillkommer den avlidnes anhöriga eller vänner, oberoende av huruvida avtal om rätt till gravplats träffats eller icke. Skillnaden i rätt till den enskilda gravplatsen och till gravplatsen å »fattigkyrkogården» är endast den, att tiden för besittningsrätten till den senare platsen ensidigt bestämmes av församlingen eller kyrkogårdsförvaltningen i överensstämmelse med därom givna stadganden, under det att tiden för besittningen

av den enskilda gravplatsen bestämmes genom avtal, som icke kan ensidigt ändras.

Den rätt till enskild gravplats, som genom avtal upplåtes, faller även den inom den offentliga rättens område. Församlingen kan icke till den enskilde upplåta en rätt av annan art än den, församlingen själv har. Låt vara att församlingen genom ett privaträttsligt fång förvärvat den jord, som upptages av begravningsplatsen; när denna jord blivit i enlighet med därom givna stadganden för sitt ändamål invigd, kan därefter församlingen icke göra någon privaträtt till jorden gällande, utan den rätt församlingen därefter har till platsen är, såsom nämnts, av offentligt-rättslig karaktär. Att någon del av begravningsplatsen — så länge denna består såsom sådan — sedermera skulle kunna med äganderätt i privaträttslig mening upplåtas till enskild är fullkomligt uteslutet. Likaså att nyttjanderätt i nyttjanderättslagens mening skulle kunna till enskild överlåtas. Den rätt, innehavaren av en gravplats har, är icke vare sig äganderätt eller nyttjanderätt utan allenast en offentligt-rättslig *besittningsrätt*, utan de särskilda kvalifikationer, som åtfölja besittning under äganderätt eller under nyttjanderätt. När därför i kyrkostämmoförordningen § 2 stadgas om kyrkostämmans befogenhet med avseende å begravningsplats, talas endast om kyrkostämmans befattning med »ordnande och fördelning» av begravningsplatser samt avgifter för dem. Visserligen förekommer i 12 § 5 mom. hälsovårdsstadgan den 25 september 1874 tal om »gravar, som blivit upplåtna åt enskilde med ägande- eller besittningsrätt»; men denna författning är av administrativ natur, och det är en känd sak, att de i dylika författningar begagnade ordalagen icke alltid äro valda med den omsorg, som hade vederbort.

I den underdåniga skrivelse från kyrkomötet, som bilagts Kungl. Maj:ts proposition, uttalar sig kyrkomötet härom — med anledning av en utav mig därstädes väckt motion — i följande ordalag:

»Såsom av motionen framgår, har densamma föranletts därav, att enligt motionärens uppfattning det rättsområde, vilket Eders Kungl. Maj:ts förslag avser att reglera, tillhör den offentliga rättens och icke privaträttens område. Enligt kyrkomötets mening talar åtskilligt för riktigheten av denna motionärens uppfattning. Men då bestämmelserna i föreliggande lagförslag till sitt innehåll äro av beskaffenhet att kunna ansluta sig till vare sig den ena eller den andra rättsuppfattningen i denna mera teoretiska fråga, finner kyrkomötet, som icke ansett sig böra bestämt uttala sig i detta avseende, den anmärkta omständigheten icke utgöra hinder för

huvudsakligt godkännande av Eders Kungl. Maj:ts förslag sådant det föreligger. Kyrkomötet vill dock framhålla, att enligt kyrkomötets uppfattning det vore önskligt, att bestämmelserna om nyttjanderätt till gravplats gjordes helt oberoende av bestämmelserna i lagen om nyttjanderätt till fast egendom. Exempelvis synes den rätt till in-teckning, som nyssnämnda lag medgiver, icke lämpligen böra förekomma med avseende å rätt till gravplats. Då denna fråga icke tillhör område för kyrkomötets beslutande-rätt, har kyrkomötet endast på det sätt nu skett velat vidröra densamma.»

Då såsom ovan nämnts även församlingens rätt till begravningsplatsen, sedan densamma invigts och så länge den för sitt kyrkliga ändamål användes, är av offentligt-rättslig karaktär, lärer någon tillämpning av t. ex. stadgandena i 1 kap. 2—7 §§ nyttjanderättslagen icke beträffande rätt till gravplats kunna komma i fråga. Det förefaller då oegentligt, att endast bestämmelserna i 1 § av detta kapitel skola undantagas från tillämpning å upplåtelse av rätt till gravplats, såsom i Kungl. Maj:ts proposition föreslås. Riktigast torde vara, såsom även kyrkomötet framhållit, att bestämmelserna om nyttjanderätt till gravplats gjordes helt oberoende av bestämmelserna i lagen om nyttjanderätt till fast egendom.

Vad innehållet i förslaget till lag om nyttjanderätt till gravplats beträffar, så vore nog åtskilligt att däremot anmärka. Då upplåtelsen, såsom nämnts, rätteligen icke är att anse såsom nyttjanderätt i nyttjanderättslagens mening, synes den rätt, som i förslaget avses, hellre hava bort benämnas »rätt till gravplats», och 1 § sålunda hava erhållit ungefär följande lydelse: »Å kyrkogård eller annan allmän begravningsplats må rätt till gravplats upplåtas för alltid eller för viss tid, högst femtio år», o. s. v.

Fasthållandet av nyttjanderättsbegreppet i privaträttslig mening torde också vålla svårigheter och obillig hårdhet i många fall, då gravplatsen upplåtits till en, men en annan som stått den avlidne närmare, sedermera kommit att bliva den egentlige, kanske enda vårdaren av graven. Man kan tänka sig ett sådant fall, som att en ung mans gravplats förvärvats för viss tid av hans föräldrar, men att efter deras död vården av graven övertagits av hans trolovade. Hon har icke, såsom föräldrarna, rätt till förnyad upplåtelse av gravplatsen utan är hänvisad uteslutande till kyrkogårdsförvaltningens goda vilja. Enahanda är förhållandet med en trotjänare, som skulle vilja vårda sin husbondes grav, men som står rättslös, därför att gravbrevet utskrevs, icke på honom utan kanske på utredningsmannen i boet.

För övrigt torde all tillämpning av lagen på de allmänna gravarna

vara praktiskt taget utesluten, under det att lagen likväl till sin ordalydelse avser även dessa gravar.

Några ändringsförslag härutinnan är jag emellertid icke beredd att framställa. Däremot anhåller jag, med anledning av vad ovan sagts om karaktären av den upplåtelse, varom här är fråga, få vördsamt hemställa,

att riksdagen — med avslag å Kungl. Maj:ts proposition i vad den avser förslag till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 8 § och 2 kap. 43 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907 — ville för sin del antaga följande

Förslag till lag

om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 14 juni 1907 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om nyttjanderätt till fast egendom:

2 §.

Bestämmelserna i nya lagen avse ej upplåtelse under stadgad åborätt av hemman eller lägenhet, som tillhör kronan eller allmän inrättning; ej heller upplåtelse av nyttjanderätt till gravplats å kyrkogård eller annan allmän begravningsplats.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1916.

Stockholm den 25 januari 1916.

K. J. Ekman,
Jönköping.
